

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting

Rondkomen en betalingsproblemen

Ervaringen van Nederlandse huishoudens in
onzekere tijden

Rondkomen en betalingsproblemen

Ervaringen van Nederlandse huishoudens in onzekere tijden

Auteurs

Annette Groen

Cora van Horsen

Nouschka Veerman

Inhoud

Voorwoord	3
Samenvatting	4
1. Inleiding	6
2. Rondkomen	8
3. Lenen en roodstaan	13
4. Betalingsproblemen	15
5. Te laat betaalde rekeningen	19
6. Hulp bij betalingsproblemen	23
Bijlage 1 Onderzoeksverantwoording 25	
1.1 Doelgroep 25	
1.2 Netto steekproef 25	
1.3 Werving respondenten 25	
1.4 Veldwerkperiode 25	
Bijlage 2 Achtergrondkenmerken 26	

Voorwoord

Geldzorgen en geldproblemen hebben veel invloed op het dagelijks leven van mensen. Mensen met geldproblemen hebben niet alleen een tekort aan geld, ze hebben vaak ook het gevoel dat zij weinig mogelijkheden hebben om hun situatie te verbeteren. Het Nibud wil dat alle mensen in Nederland goed kunnen rondkomen. Onze activiteiten richten wij dan ook op het voorkomen van geldproblemen.

Daarom doen we al jaren regelmatig onderzoek naar de financiële situatie van Nederlanders. Kunnen mensen rondkomen, ervaren zij financiële problemen en hoe gaan zij daarmee om? Dit zijn vragen die ook in 2022 nog niet aan relevantie hebben ingeboet. Integendeel, de sterke stijging van de kosten voor energie en levensonderhoud maken het des te belangrijker om zicht te houden op de vraag of Nederlandse huishoudens erin slagen om deze financiële veranderingen het hoofd te bieden.

Voor u ligt het eerste deel van een onderzoek naar de financiële situatie van Nederlandse huishoudens in 2022, dat specifiek op deze vragen ingaat. Hiermee laten we zien welke groepen het financieel moeilijk hebben en waar extra aandacht voor moet zijn om erger te voorkomen. De andere delen van dit onderzoek volgen later.

Nibud, november 2022

Samenvatting

Met het onderzoek naar de geldzaken van Nederlandse huishoudens wil het Nibud antwoord geven op de vraag hoe Nederlanders rondkomen, hun geldzaken organiseren, in hoeverre zij zich zorgen maken en of zij geldproblemen ervaren. Hieronder vatten we de belangrijkste bevindingen van dit deelrapport samen.

De geregistreerde cijfers over betalingsproblemen en schulden in 2022 bij diverse instanties laten nog geen eenduidig beeld zien. Aan de ene kant lijkt het aandeel mensen bij wie gas en elektriciteit zijn afgesloten of bij wie beslag is gelegd op het loon, nog niet toe te nemen. Dat betekent echter niet dat er niets aan de hand is. De verwachting is dat het aantal ernstige problemen zal stijgen en er zijn signalen die die kant op wijzen. Zo zien voedselbanken het aantal gebruikers stijgen, nemen de betalingsregelingen bij energiemaatschappijen toe en is er bij incassobureaus een toename van het aantal mensen met een achterstand op het betalen van de premie voor de zorgverzekering.

Het algemene beeld dat uit dit onderzoek naar voren komt is dat in 2022 veel Nederlandse huishoudens gebukt gaan onder de hoge vaste lasten en stijgende uitgaven. Niet alleen mensen met een uitkering of laag inkomen hebben moeite met rondkomen, ook hogere inkomens moeten beter op hun uitgaven letten om rond te kunnen komen. Een substantiële groep mensen heeft het afgelopen jaar ook te maken gehad met een of meer betalingsproblemen. Het zorgwekkendst is echter de groeiende groep jongvolwassenen tot 35 jaar die problemen ondervindt. Zij lijken het hardst getroffen te worden door de stijging van de vaste lasten. Een groot deel van de mensen met betalingsproblemen ontvangt ook hulp. Met name jongvolwassenen lijken vaker hulp te zoeken. Niet iedereen weet echter de weg naar de hulpverlening te vinden.

Ook hogere inkomens hebben vaker moeite met rondkomen

In 2022 zegt 37 procent van de huishoudens moeite te hebben met rondkomen. Dat is een vergelijkbaar percentage met 2018. We zien echter wel een aantal veranderingen. Allereerst maken meer mensen zich zorgen over geld dan in 2018. Mensen met een uitkering of een laag inkomen komen net als in 2018 vaker dan gemiddeld moeilijk rond, maar het blijft niet beperkt tot deze groepen. Ook hogere inkomens hebben meer moeite met rondkomen. Waar in 2018 nog 6 procent van de hogere inkomens aangaf moeilijk tot zeer moeilijk rond te kunnen komen is dit in 2022 12 procent.

Hoge vaste lasten en stijgende uitgaven zorgen voor financiële problemen

De belangrijkste reden die mensen over het geheel genomen aandragen voor hun kwetsbare financiële situatie is de stijging van vaste lasten en andere uitgaven. De belangrijkste reden die hogere inkomens aandragen is dat ze te makkelijk geld uitgeven. Mogelijk hebben deze huishoudens moeite met het aanpassen van hun uitgaven aan de huidige situatie waarin energie en voedsel fors duurder zijn geworden.

Jongvolwassenen zitten meer dan gemiddeld in een kwetsbare financiële situatie

Jongvolwassenen tussen de 18 en 35 jaar die zelfstandig wonen, komen veel vaker dan gemiddeld moeilijk rond. Bijna de helft van hen (49 procent) heeft moeite met rondkomen en ruim een kwart zegt zelfs moeilijk tot zeer moeilijk te kunnen rondkomen. Deze groep heeft de afgelopen 12 maanden ook meer dan gemiddeld te maken gehad met

betalingsproblemen. De meeste jongvolwassenen geven aan dat de hoge vaste lasten een belangrijke reden zijn voor het feit dat zij moeilijk rond kunnen komen.

Meer mensen lenen bij familie of vrienden

De meeste respondenten in dit onderzoek (61 procent) hebben, naast een eventuele hypotheek, geen leningen of schulden. De overige 39 procent heeft wel een of meer leningen of schulden. Over het geheel genomen zien we dat vooral mensen die moeilijk rondkomen vaker een lening of schuld hebben (52 procent). De meest voorkomende schulden zijn een lening bij een bank of financieringsmaatschappij (12 procent), een lening bij familie, kennissen of vrienden (9 procent) en roodstand op de betaalrekening (8 procent). Opvallend is de stijging van het aandeel mensen dat leent bij familie of vrienden, dit was in 2018 nog 6 procent.

Een betalingsprobleem komt zelden alleen

42 procent van alle respondenten heeft het afgelopen jaar wel eens een betalingsprobleem gehad. Onder jongvolwassenen tussen de 18 en 35 jaar is dit percentage zelfs 70 procent. Bij de meeste mensen blijft het niet bij één probleem. Het gemiddeld aantal problemen ligt op 3,3. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om het treffen van een betalingsregeling, het hebben van een creditcardschuld of het niet kunnen betalen van de boodschappen. Slechts 14 procent heeft te maken gehad met één probleem. Meestal gaat dat om het ontvangen van een betalingsherinnering. Wanneer mensen te maken hebben gehad met een ander type problemen gaat dat dus meestal gepaard met nog meer problemen.

Energie, water en huur en hypotheek worden vaker te laat betaald

Bijna een derde (30 procent) van alle respondenten heeft het afgelopen jaar wel eens rekeningen te laat betaald. Bij 11 procent is dit zelfs regelmatig voorgekomen. De rekeningen van zorgverzekering, energie, water en van huur of hypotheek blijven het vaakst liggen. We zien ten opzichte van 2018 een toename van te laat betaalde rekeningen van energie, huur of hypotheek en water. Ook de rekening van de internet- en telefoonprovider blijft wat vaker liggen. De meeste mensen gebruiken spaargeld om achterstanden op te lossen, maar we zien dat mensen hiervoor ook lenen bij familie of vrienden. Zo'n 20 procent van de mensen met betalingsachterstanden zegt geld te hebben geleend bij familie of vrienden om de rekeningen alsnog te kunnen betalen. Ongeveer een even grote groep heeft een betalingsregeling getroffen.

Veel mensen weten de weg naar hulp te vinden

Een grote groep (40 procent) van de mensen met betalingsproblemen ontvangt hulp bij het organiseren en regelen van hun financiën. De meeste mensen ontvangen hulp van een vrijwilliger of zitten in een schuldregeling. Van de jongvolwassenen met betalingsproblemen krijgt zelfs bijna twee derde hulp.

1. Inleiding

Het Nibud doet al sinds 2005 naar hoe mensen met hun geld omgaan. Door middel van een enquête ondervragen we in die onderzoeken ruim 2500 Nederlanders over zaken als rondkomen, sparen, rood staan of het te laat betalen van rekeningen. Op deze manier houdt het Nibud zicht op de financiële situatie van Nederlanders. In de zomer van 2022 hebben we opnieuw onderzoek gedaan. Als gevolg van de hoge inflatie is er veel aandacht voor geldzaken. Door de stijgende energieprijzen en de hoge kosten van levensonderhoud maken veel mensen zich zorgen en is het de verwachting dat veel mensen te maken krijgen met geldproblemen. De cijfers over betalingsachterstanden, schulden en hulpvragen die we tot nu toe hebben gezien laten een diffuus beeld zien. Aan de ene kant zien we nog geen enorme stijging van het aantal betalingsachterstanden of schulden, maar bijvoorbeeld voedselbanken zien wel degelijk dat meer mensen een beroep op hen doen.

Met deze situatie in het achterhoofd willen we met dit rapport een antwoord geven op de vraag in hoeverre mensen (nog) kunnen rondkomen en welke problemen zij daarbij ervaren.

In 2018 is er ook een deelrapport over dit thema verschenen. We hebben er dit jaar voor gekozen om onze surveydata te verrijken met beschikbare cijfers uit andere bronnen over betalingsproblemen en hulpvragen. Uit ons onderzoek komt naar voren dat een groeiende groep zich zorgen maakt over geld, hoewel de registraties dit (nog) niet laten zien. En vooral dat het moeten puzzelen om rond te kunnen komen niet meer voorbehouden is aan de groep met de allerlaagste inkomens.

1.1 Doel- en vraagstelling

Met dit onderzoek wil het Nibud inzicht geven in de financiële problemen die Nederlandse huishoudens ervaren. Daarbij beantwoorden we de volgende vragen:

- In hoeverre kunnen Nederlandse huishoudens rondkomen?
- Hebben ze te maken met betalingsproblemen?
- Welke groepen mensen hebben hier meer of minder dan gemiddeld mee te maken?
- In hoeverre maken mensen gebruik van hulp bij financiële problemen? En weten zij de weg naar de hulp te vinden?

1.2 Leeswijzer

Voor dit onderzoek zijn 2.509 Nederlanders in de leeftijd van 18 tot 75 jaar ondervraagd via een online vragenlijst. Het onderzoek is representatief qua geslacht en leeftijd. Degenen die geen zelfstandig huishouden voeren, bijvoorbeeld omdat ze bij de ouders wonen, zijn niet meegenomen. De onderzoeksopzet staat beschreven in bijlage 1. De achtergrondkenmerken van de ondervraagden staan in bijlage 2. In de vragenlijst voor dit onderzoek is zoveel mogelijk gevraagd naar de situatie van het huishouden. Daar waar dit aan de orde is zullen we dit vermelden. Voor de leesbaarheid van het rapport gebruiken we bij de beschrijving van de resultaten ook de term respondenten.

De percentages zijn afgerond op hele cijfers. Bij het optellen van percentages gebruiken we de nauwkeurige cijfers. Vanwege de afrondingen kan het voorkomen dat de uitkomst

een procent afwijkt van de optelling van hele percentages. Een totaal komt dan niet uit op 100 procent, maar op bijvoorbeeld 99 of 101 procent.

Vergelijkingen eerdere jaren

We hebben waar mogelijk de resultaten van dit onderzoek vergeleken met die van de jaren 2015 en 2018. Voor een deel van de uitkomsten uit eerdere jaren hebben we er dit jaar voor gekozen cijfers uit externe registraties te gebruiken.

Vergelijking naar achtergrondkenmerken

Bij de analyse van de vragen hebben we gekeken naar de samenhang met de volgende kenmerken: geslacht, leeftijd, huishoudsituatie, woonsituatie en werk of uitkeringssituatie en mate van rondkomen.

(Relevante) significante verschillen

In deze rapportage benoemen we alleen de significante verschillen tussen groepen. Hierbij hanteren we een betrouwbaarheidsinterval van 95 procent. Verschillen tussen achtergrondkenmerken hebben we door middel van onderstreepte percentages weergegeven. Dit betekent dat dit percentage significant afwijkt van het gemiddelde in de betreffende groep. Significante verschillen met voorgaande jaren benoemen we onder de desbetreffende tabel.

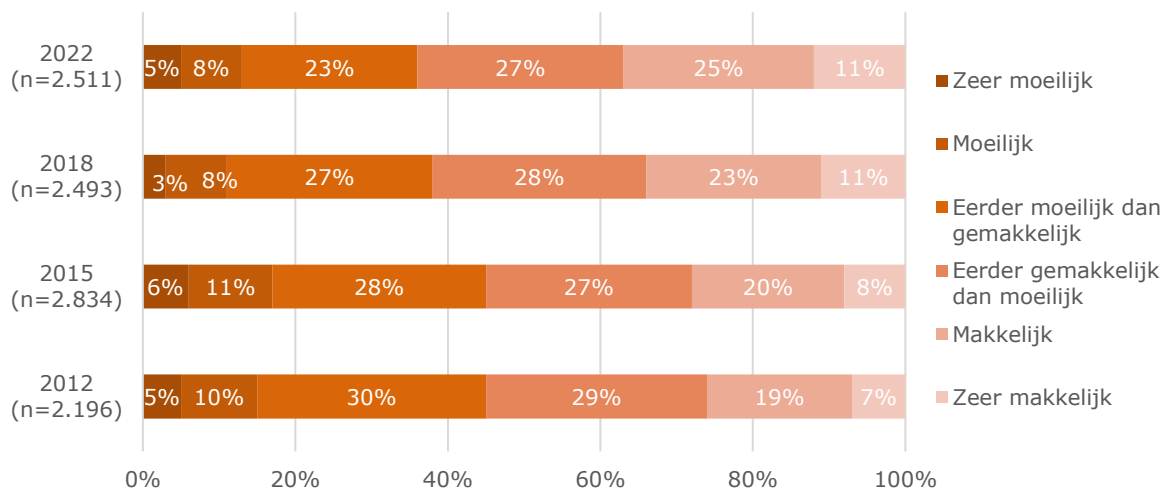
2. Rondkomen

De mate waarin huishoudens zelf ervaren rond te kunnen komen is een indicatie voor de mate waarin hun inkomsten en uitgaven met elkaar in balans zijn. In dit hoofdstuk gaan we in op de vraag in hoeverre huishoudens kunnen rondkomen. Het aandeel van de respondenten dat aangeeft moeilijk tot zeer moeilijk rond te komen is vergelijkbaar met de vorige meting in 2018. Er zijn echter groepen die vaker dan gemiddeld moeilijk kunnen rondkomen. Dit zien we vooral bij de groep met een laag inkomen en bij alleenstaanden met kinderen. In vergelijking met de meting in 2018 zien we dat het percentage dat aangeeft moeilijk te kunnen rondkomen, is gestegen onder jongvolwassenen tussen de tussen 18 en 35 jaar en onder hogere inkomens.

2.1 Rondkomen

In 2022 geeft 37 procent* van de huishoudens aan moeite te hebben met rondkomen. Dit is vergelijkbaar met 2018 (zie figuur 1).

Figuur 1: Rondkomen huishoudens vanaf 2012 tot nu

* optelling in grafiek geeft aan 36 procent. Dit komt door afronding. Het werkelijke percentage is 36,8.

Figuur 1 geeft een beeld van de totale responsgroep. De vraag is echter of er huishoudens zijn die minder of juist meer moeite hebben met rondkomen dan gemiddeld. In tabel 1 geven we een overzicht van het aandeel respondenten dat aangeeft moeite te hebben met rondkomen naar achtergrondkenmerken. In deze tabel hebben we de categorieën 'eerder moeilijk dan makkelijk rondkomen', 'moeilijk rondkomen' en 'zeer moeilijk rondkomen' samengenomen onder de noemer 'moeite met rondkomen'.

Tabel 1: Moeite met rondkomen naar relevante achtergrondkenmerken, in 2022 (n=2.267) en 2018 (n=2.493)

		2018 %	2022 %
Geslacht	Man	<u>35</u>	37
	Vrouw	41	36
Leeftijd	18 t/m 34	36	49
	35 t/m 44	39	38
	45 t/m 54	<u>44</u>	39
	55 t/m 64	40	<u>32</u>
	65+	<u>31</u>	<u>27</u>
Dagbesteding	Werkend (loondienst of zzp'er)	<u>33</u>	35
	Gepensioneerd	28	<u>26</u>
	Uitkeringsgerechtigd	<u>65</u>	<u>63</u>
Inkomen*	Laag	<u>59</u>	59
	Midden	34	<u>34</u>
	Hoog	<u>21</u>	<u>24</u>
Woonsituatie	Koopwoning	<u>26</u>	<u>24</u>
	Huurwoning	<u>53</u>	<u>52</u>
Huishoudsituatie	Met partner/met kinderen	<u>33</u>	37
	Zonder partner/met kinderen	<u>65</u>	<u>62</u>
	Met partner/zonder kinderen	29	<u>29</u>
	Zonder partner/zonder kinderen	<u>48</u>	<u>42</u>
Totaal		38	37

***Let op:** dit zijn andere categorieën dan in 2018 zijn gebruikt, omdat rekening is gehouden met verandering in modaal inkomen. Hierdoor kunnen vergelijkingen met voorgaande jaren niet 1 op 1 gemaakt worden.

- laag inkomen: zonder partner < € 1.500 (was in 2018 € 1.250); met partner < € 2.500
- middeninkomen: zonder partner € 1.500-€ 2.250 (was in 2018 € 1.250-€ 2.000); met partner € 2.500-€ 4.000
- hoog inkomen: zonder partner > € 2.250 (was in 2018 € 2.000); met partner > € 4.000

** Onderstreept wijkt significant af van het gemiddelde.

Uit tabel 1 blijkt dat een aantal groepen meer dan gemiddeld aangeeft moeite te hebben met rondkomen. Onder alleenstaanden met kinderen is dit aandeel het grootst, namelijk 62 procent. Ook mensen met een uitkering en mensen met een laag inkomen komen veel vaker dan gemiddeld moeilijk rond, respectievelijk 63 en 59 procent. Wat opvalt is dat ook jongvolwassenen tussen de 18 en 35 jaar veel vaker dan gemiddeld moeilijk kunnen rondkomen (49 procent), net als huurders (52 procent). Ook alleenstaanden zonder kinderen hebben iets vaker dan gemiddeld moeite met rondkomen (42 procent). Bij mensen met een koopwoning, gepensioneerden en mensen boven de 55 jaar zien we juist dat zij minder dan gemiddeld moeite hebben met rondkomen.

Dit is deels vergelijkbaar met het beeld uit 2018. Wat opvalt is dat respondenten in de leeftijd van 18 tot 35 jaar in 2022 veel vaker aangeven moeite te hebben met rondkomen, net als mensen met een hoger inkomen en stellen met kinderen. Bij de 18- tot 35-jarigen is de stijging ten opzichte van 2018 het grootst: van 36 naar 49 procent.

2.2 Mate van rondkomen naar inkomen en leeftijd

In het voorgaande zagen we dat mensen met een laag inkomen en jongvolwassenen meer dan gemiddeld moeite hebben met rondkomen, terwijl 55-plussers en hogere inkomens juist minder dan gemiddeld moeite hebben met rondkomen. In deze paragraaf gaan we dieper in op inkomen, leeftijd en rondkomen. Daarbij verdelen we de mate van rondkomen in 3 categorieën. Onder (zeer) moeilijk rondkomen zijn de antwoordcategorieën 'moeilijk rondkomen' en 'zeer moeilijk rondkomen' samengenomen. Onder neutraal rondkomen hebben we de categorieën 'eerder moeilijk dan makkelijk' en 'eerder makkelijk dan moeilijk' gevat¹. Bij (zeer) makkelijk rondkomen hebben we de antwoordcategorieën 'makkelijk rondkomen' en 'zeer makkelijk rondkomen' samengenomen. Gemiddeld is het aandeel dat moeilijk, neutraal en makkelijk rondkomt respectievelijk 15, 51 en 34 procent.

Mate van rondkomen naar inkomensgroepen

In tabel 2 hebben we de mate van rondkomen in 3 categorieën weergegeven voor 3 inkomensgroepen (laag, midden, hoog). We zien zoals verwacht dat meer mensen aangeven makkelijker rond te komen naarmate hun inkomen hoger is. Toch is het niet zo dat iedereen met een laag inkomen moeilijk kan rondkomen. Van de personen met een laag inkomen geeft 17 procent zelf aan makkelijk te kunnen rondkomen. Van de mensen met een hoog inkomen komt 12 procent moeilijk rond. Opvallend is dat dit percentage ten opzichte van 2018 is gestegen van 6 naar 12 procent.

Tabel 2: Mate van rondkomen naar inkomensgroepen*

	Laag		Midden		Hoog	
	2018 %	2022 %	2018 %	2022 %	2018 %	2022 %
(Zeer) moeilijk rondkomen	<u>23</u>	<u>24</u>	<u>8</u>	<u>10</u>	<u>6</u>	<u>12</u>
Neutraal rondkomen	<u>63</u>	<u>59</u>	<u>57</u>	<u>55</u>	<u>39</u>	<u>34</u>
(Zeer) makkelijk rondkomen	<u>15</u>	<u>17</u>	<u>35</u>	<u>36</u>	<u>55</u>	<u>54</u>

*Onderstreept betekent dat groepen binnen het betreffende jaar significant afwijken van het gemiddelde.

¹ Dit is een andere indeling dan in tabel 1. Daarin hebben we 'zeer moeilijk rondkomen', 'moeilijk rondkomen' en 'eerder moeilijk dan makkelijk rondkomen' samengenomen als moeite met rondkomen.

Mate van rondkomen naar leeftijdsgroepen

Zoals we in paragraaf 2.1 al zagen hebben 18- tot 35-jarigen vaker moeite met rondkomen dan 55-plussers. Het percentage 18 tot 35 jaar dat (zeer) moeilijk kan rondkomen is gestegen ten opzichte van 2018 van 11 naar 26 procent.

Tabel 3: Mate van rondkomen naar leeftijdsgroepen*

	18-34 jaar		35-44 jaar		45-54 jaar		55-64 jaar		65+ jaar	
	2018 %	2022 %	2018 %	2022 %	2018 %	2022 %	2018 %	2022 %	2018 %	2022 %
Moeilijk rondkomen	11*	<u>26</u>	11	<u>17</u>	13	<u>10**</u>	14	<u>10**</u>	<u>8*</u>	<u>6**</u>
Neutraal rondkomen	57	<u>45</u>	56	50	58	<u>56</u>	<u>50</u>	48	52	50
Makkelijk rondkomen	33	<u>30</u>	33	33	<u>29</u>	34	36	<u>42</u>	<u>40</u>	<u>44</u>

*Onderstreept betekent dat groepen binnen het betreffende jaar significant afwijken van het gemiddelde.

** Let op: n < 50 waarnemingen.

2.3 Reden moeilijk rondkomen

Aan de respondenten die aangeven dat zij moeilijk (eerder moeilijk dan makkelijk, moeilijk of zeer moeilijk) kunnen rondkomen, hebben we gevraagd wat volgens hen daarvan de reden is. Tabel 4 geeft een overzicht van de antwoorden op die vraag. Stijgende uitgaven bij gelijkblijvende inkomsten en hoge vaste lasten zijn de meest genoemde redenen (respectievelijk 49 en 46 procent van de respondenten). Dit waren ook in 2018 de meest genoemde redenen, maar het aandeel respondenten dat dit in 2022 aangeeft is wel groter. Ook het percentage dat aangeeft dat zij moeilijk rondkomen omdat zij hun geld te makkelijk uitgeven is gestegen. Het aandeel respondenten dat aangeeft dat zij door weinig inkomsten of als gevolg van een inkomensdaling moeilijk rond kunnen komen is juist afgenomen.

Tabel 4: Redenen dat huishoudens moeilijk rondkomen (meerdere antwoorden mogelijk)

	2018 (n=944) %	2022 (n=887) %
Uitgaven stijgen en inkomsten blijven gelijk (of dalen)	40	49
Door hoge vaste lasten	38	46
Weinig inkomsten	33	23
Als gevolg van inkomensdaling	26	20
Omdat ik mijn geld te makkelijk uitgeef	9	14
Ziekte (hogere kosten als gevolg van de ziekte)	20	13
Geen recht (meer) op toeslagen, inkomensondersteuning, kwijtschelding belastingen of belastingteruggave	9	12
Omdat mijn partner te makkelijk geld uitgeeft	5	8
Schulden	16	8
Vanwege onzekere inkomsten (flexwerk, zzp, uitzendkracht, nuluren, etc)	-	4
Ik volg een (vol- of deeltijd) studie	-	3
Anders*	2	4

*Meest voorkomende antwoord (n=14): "alles wordt duurder".

Inkomensgroepen en leeftijdsgroepen en redenen voor moeite met rondkomen

De vraag is welke verschillen er zijn tussen groepen in de redenen waarom zij moeilijk rondkomen. In tabel 5 en 6 kijken we naar de redenen voor moeilijk rondkomen voor verschillende leeftijds- en inkomensgroepen. We presenteren de redenen per inkomens- en leeftijdsgroep waar voldoende waarnemingen van kunnen zijn (n > 50). Wanneer dit niet het geval is staat dit aangegeven met *.

In tabel 5 zien we dat mensen met een hoog inkomen (significant) vaker aangeven dat zij moeilijk kunnen rondkomen, omdat zij 'te makkelijk geld uitgeven'. Bij de lagere inkomens zien we het tegenovergestelde. Mensen met lagere inkomens geven juist (significant) vaker dan gemiddeld aan dat zij moeite hebben met rondkomen omdat de uitgaven stijgen en hun inkomen gelijk blijft of daalt. Ook geven zij vaker aan dat ze moeilijk rond kunnen komen omdat zij weinig inkomsten hebben. Te makkelijk geld uitgeven is volgens hen minder vaak de reden dat ze moeilijk kunnen rondkomen.

Tabel 5: Redenen van moeite met rondkomen naar inkomensgroepen (n=750)

	Laag %	Midden %	Hoog %	Gem.** %
Door te hoge vaste lasten	43	51	50	47
Uitgaven stijgen en inkomsten dalen of blijven gelijk	58	50	27*	48
Weinig inkomsten	36	14*	8*	22
Als gevolg van een inkomensdaling	17	21*	25*	20
Omdat ik te makkelijk geld uitgeef**	9*	14*	29	16

* Let op: n < 50 waarnemingen.

** deze gemiddelde percentages wijken af van tabel 4 omdat dit het gemiddelde van de respondenten betreft die een inkomen hebben opgegeven.

Leeftijdsgroepen

Wanneer we kijken naar leeftijd dat zien we dat 55-plussers significant vaker aangeven dat zij moeite hebben met rondkomen vanwege de gestegen uitgaven en inkomsten die gelijk blijven (of dalen). De groep 18- tot en met 34-jarigen geeft dit juist minder vaak dan gemiddeld aan. Mensen van 35 tot en met 44 jaar voeren vaker dan gemiddeld hoge vaste lasten als reden op.

Tabel 6: Redenen van moeite met rondkomen naar leeftijdsgroepen (n=833)

	18-34 %	35-44 %	45-54 %	55-64 %	65+ %	Gem. %
Uitgaven stijgen en inkomsten blijven gelijk (of dalen)	23	41	51	72	73	49
Door hoge vaste lasten	42	54	48	46	43	46

3. Lenen en roodstaan

In dit hoofdstuk gaan we in op lenen en rood staan. We zien dat het merendeel van de mensen in dit onderzoek geen leningen of schulden heeft, afgezien van een eventuele hypotheekschuld. Ook staat het overgrote deel van de respondenten nooit rood. Er is echter ook een deel van de respondenten dat maandelijks rood staat. Wanneer mensen wel een lening of schuld hebben, hebben zij dat meestal bij een bank of financieringsmaatschappij of bij familie of vrienden. Bij deze laatste zien we een opvallende stijging ten opzichte van 2018.

3.1 Lenen

De BKR Kredietmonitor rapporteerde in augustus 2022 nog een daling van het aantal schulden en betalingsachterstanden. Dit zou een voortzetting zijn van een dalende trend. BKR registreert echter alleen consumptieve kredieten van meer dan € 250 die langer lopen dan een maand en achterstanden en leningen die ineens worden opgeëist. Daarmee is het beeld niet compleet². We hebben respondenten gevraagd of zij (naast een eventuele hypotheekschuld) leningen of schulden hebben en hebben daarin ook zaken als roodstand en informele leningen meegenomen.

Voor het grootste deel van de respondenten (61 procent) geldt dat zij geen leningen of schulden hebben, 39 procent van de respondenten heeft echter een of meer leningen of schulden. De meest voorkomende schulden zijn een lening bij bank of financieringsmaatschappij (12 procent), een lening bij familie, kennissen of vrienden (9 procent) en roodstand op de betaalrekening (8 procent). Dit beeld is grotendeels vergelijkbaar met dat van 2018, al zien we wel een stijging van het aandeel mensen dat leent bij familie of vrienden en een lichte daling bij roodstand op de betaalrekening.

Mensen die aangeven moeilijk rond te kunnen komen hebben vaker een of meer leningen of schulden (52 procent) dan mensen die minder moeite hebben met rondkomen (27 procent).

Tabel 7: Verschillende soorten leningen in 2022 (n=2.267), 2018 (n=2.493) en 2015 (2.843)

	2015 (%)	2018 (%)	2022 (%)
Geen leningen	53	63	61
Lening bij bank of financieringsmaatschappij	16	14	12
Lening bij familie, kennissen of vrienden	8	6	9
Roodstand op betaalrekening	20	11	9
Studieschuld	9	5	5
Iets gekocht op afbetaling	5	5	6
Een (sociale) lening bij een (gemeentelijke) kredietbank	-	-	3
Schuld op creditcard	8	3	3
Lening bij postorderbedrijf/online winkel	4	2	2
Lening via werkgever	1	1	1
Afbetalingsregeling*	9	-	-
Anders	1	1	1

² 'Betalingsproblemen blijven afnemen'. Geraadpleegd 4 november 2022.
<https://www.bkr.nl/pers/2022/10/betalingsproblemen-blijven-afnemen/>

Weet ik niet	1	1	1
Wil ik niet zeggen	3	2	3

In 2022 niet meegenomen: 'Via private lease een product aangeschaft'.

*Nieuw toegevoegd in 2022.

3.2 Rood staan

Naast de vraag naar huidige leningen of schulden hebben we ook gevraagd naar roodstand in het afgelopen jaar (figuur 4). Bijna een derde van de respondenten (30 procent) heeft het afgelopen jaar wel eens rood gestaan. Voor 10 procent geldt dat zij maandelijks rood staan. Het overgrote deel van de respondenten (70 procent) staat echter nooit rood. Dit is een stijging ten opzichte van voorgaande jaren. In 2018 stond nog 61 procent van de respondenten nooit rood en in 2015 51 procent.

Figuur 2: Roodstaan huishoudens (n=2.267)

Van de respondenten die aangeven nooit rood te staan, zegt 48 procent wel rood te kunnen staan, 26 procent kan niet rood staan en 27 procent weet dit niet. Respondenten die niet rood kunnen staan hebben daar overwegend zelf voor gekozen (81 procent). Voor een klein deel (10 procent) geldt dat de bank daar geen toestemming voor geeft.

Tabel 8: Reden om niet rood te kunnen staan (n=407) (meerdere antwoorden mogelijk)

	(%)
Daar heb ik zelf voor gekozen	81
Ik wil niet bij het BKR geregistreerd staan	10
De bank geeft daar geen toestemming voor*	11
Ik heb schulden (gehad*)	9
Ik heb genoeg geld	7
Anders	2

*Nieuw toegevoegd in 2022.

4. Betalingsproblemen

Wanneer mensen geld tekort komen ontstaan al snel betalingsproblemen. Dat kan variëren van af en toe een rekening te laat betalen tot het niet meer kunnen betalen van boodschappen of betalingsachterstanden over een langere periode. In dit hoofdstuk gaan we in op de verschillende betalingsproblemen waar een deel van de Nederlandse huishoudens mee te maken heeft. We geven allereerst een beeld van de problemen die geregistreerd worden bij partijen als incassobureaus, energiebedrijven en zorgverzekeraars. Daarbij gaat het om problemen zoals afsluitingen van energie en aanmeldingen bij het CAK vanwege betalingsachterstanden op de premie voor de zorgverzekering. Uiteindelijk krijgt een relatief klein deel van de Nederlanders hiermee te maken. Dat betekent niet dat andere huishoudens geen problemen ervaren. In ons onderzoek zien we dat een substantiële groep het afgelopen jaar te maken heeft gehad met een of meer problemen rond het betalen van rekeningen.

4.1 Zicht op betalingsproblemen

Gezien de stijging van de energieprijzen en de kosten voor levensonderhoud is de verwachting dat de groep met ernstige betalingsproblemen of problematische schulden zal groeien. Deze zorg blijft bestaan, ondanks de ondersteunende maatregelen vanuit de overheid zoals de btw-verlaging, de energietoeslag en straks mogelijk het energieplafond. Zo zien voedselbanken bijvoorbeeld een stijging van het aantal gebruikers³.

Belangrijke indicatoren voor ernstige betalingsachterstanden of problematische schulden zijn de betalingsachterstanden op de premie voor zorgverzekering, het aantal afsluitingen van energie en het aantal loonbeslagen. Eenduidige cijfers over het aantal mensen dat hiermee te maken heeft zijn echter slechts beperkt beschikbaar.

Begin november 2022 publiceerde ABN AMRO een bericht dat het aantal problematische schulden naar verwachting juist zal stijgen. Incassobureaus registreerden in de eerste negen maanden van 2022 ruim 320.000 achterstanden bij zorgverzekeraars die overgedragen zijn aan het incassobureau. Dat is een forse stijging (17 procent) ten opzichte van het jaar daarvoor⁴. Wanneer mensen meer dan 6 maanden de premie voor de zorgverzekering niet betalen worden zij aangemeld bij het CAK voor de wanbetalersregeling. Het CAK registreerde in 2021 ruim 170.000 verzekerden in de wanbetalingsregeling⁵. Dit is een voortzetting van een dalende trend. In hoeverre deze trend zich doorzet in 2022 is nog niet duidelijk.

Energiebedrijven zien voorsnog geen enorme stijging in de afsluitingen van gas of elektriciteit. Vattenfall gaf in de zomer van 2022 wel aan dat veel klanten een te laag maandbedrag betalen en maakte zich zorgen over hoge eindafrekeningen. Ook zag Vattenfall het aantal betalingsregelingen met 30 procent stijgen ten opzichte van het jaar

³ '10 procent meer mensen bij de voedselbank, vooral veel ouderen', 5 augustus 2022.

<https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/5325311/voedselbank-armoede-meer-klanten-aow-uitkering>.

⁴ 'Meer betalingsachterstanden bij zorgverzekeraars en netbeheerders'. Geraadpleegd 4 november 2022.

<https://www.abnamro.com/research/nl/onze-research/meer-betalingsachterstanden-bij-zorgverzekeraars-en-netbeheerders>

⁵ CAK (2022), *Jaarbericht 2021*.

daarvoor⁶. Eenzelfde beeld schetste energieleverancier Eneco in een rondetafelgesprek met Tweede Kamerleden over energiearmoede. Een kwart van de klanten van Eneco heeft in het najaar betalingsachterstanden⁷. Ook gemeenten zien een stijging van het aantal mensen dat moeite heeft om de energierekening te betalen. Zo kwamen bij de gemeente Amsterdam tot en met augustus 2022 al meer signalen van betalingsachterstanden binnen dan in heel 2021⁸.

Tot slot lijkt het aantal geregistreerde loonbeslagen in het eerste half jaar van 2022 niet te stijgen. Het aantal incassotrajecten stijgt echter wel, zo blijkt uit cijfers van KBVG⁹.

4.2 Ervaren geldzorgen en geldproblemen

Uit het voorgaande wordt duidelijk dat op basis van registraties geen eenduidig beeld van de ontwikkeling van het aantal en de ernst van betalingsproblemen te geven is. Dat neemt niet weg dat veel mensen geldzorgen hebben en financiële problemen ervaren. Op de stelling *Ik maak me vaak zorgen over geld* reageert meer dan een kwart bevestigend. Dat is een significante stijging ten opzichte van 2018.

Tabel 9: Percentage dat zich zorgen maakt over geld in 2018 en 2022 (2018 n=2.493; 2022 n=2.267)

	2018 (%)	2022 (%)
(Helemaal) oneens	55	51
Neutraal	25	23
(Helemaal) eens	21	26

In dit onderzoek hebben we respondenten daarnaast gevraagd of en welke betalingsproblemen zij het afgelopen jaar hebben gehad. Tabel 10 geeft een overzicht van de antwoorden. Bijna een derde van de mensen heeft wel eens rekeningen te laat betaald en/of een betalingsherinnering ontvangen. Ruim een vijfde van de respondenten heeft de afgelopen twaalf maanden afbetalingsregelingen getroffen.

⁶ Vattenfall-ceo: 'Dubbel zoveel doorverwijzingen naar schuldhulp als vorig jaar'. Geraadpleegd 4 november 2022. <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2436614-vattenfall-ceo-dubbel-zoveel-doorverwijzingen-naar-schuldhulp-als-vorig-jaar>

⁷ Hofs, Yvonne. 'Ook energiebedrijven weten niet hoe huishoudens de rekening moeten betalen'. de Volkskrant, 14 september 2022. <https://www.volkskrant.nl/gs-bc975f93>

⁸ -'Nu al meer betalingsachterstanden dan in heel 2021'. Geraadpleegd 4 november 2022. <https://www.at5.nl/artikelen/217199/nu-al-meer-betalingsachterstanden-dan-in-heel-2021>.

⁹ Gerechtsdeurwaarders: meer betalingsregelingen en minder huisuitzettingen in eerste 6 maanden 2022. Geraadpleegd 4 november 2022. <https://www.kbvg.nl/cms/public/files/Persberichten/persbericht-kbvg-cijfersh12022h12021def.pdf?ce54f8cd54>

Tabel 10: Frequentie betalingsproblemen naar type betalingsprobleem in het afgelopen jaar (n=2.267)
(meerdere antwoorden mogelijk)

	Regelmatig %	Een enkele keer %	Nooit %
Rekeningen te laat betaald	11	19	70
Een betalingsherinnering ontvangen	6	25	69
Afbetalingsregelingen getroffen	6	16	79
Weigering van een automatische afschrijving	5	13	83
Geen geld meer kunnen opnemen/niet meer kunnen pinnen	5	12	83
Creditcardschuld van meer dan € 500	5	9	86
Brieven van incassobureau of deurwaarder ontvangen	4	9	87
Niet kunnen betalen bij boodschappen doen	4	9	87
Voorschot op salaris aangevraagd	4	7	90
Rekeningen van de huur of hypotheek te laat betaald	5	3	93

Wanneer we de betalingsproblemen naast die uit 2018 leggen zien we bij alle betalingsproblemen een stijging. De grootste stijging is te zien bij het ontvangen van een betalingsherinnering (van 17 naar 30 procent). Dit betekent dat een veel grotere groep Nederlanders in de afgelopen 12 maanden wel eens moeite heeft met betalen. Over het algemeen genomen zien we een stijging van de problemen Dit betekent nog niet dat zij grote financiële problemen hebben, maar het is wel een indicatie dat meer mensen zo nu en dan moeten puzzelen met hun geld.

Tabel 11: Betalingsproblemen ten opzichte van 2018

	2018 (%) n=2.493	2022 (%) n=2.267
Rekeningen te laat betaald	32	30
Een betalingsherinnering ontvangen*	17	30
Afbetalingsregelingen getroffen	15	21
Weigering van een automatische afschrijving*	14	17
Geen geld meer kunnen opnemen/niet meer kunnen pinnen	15	17
Creditcardschuld van meer dan € 500	9	14
Brieven van incassobureau of deurwaarder ontvangen	9	14
Niet kunnen betalen bij boodschappen doen**	-	13
Voorschot op salaris aangevraagd	4	10
Rekeningen van de huur of hypotheek te laat betaald*	9	7

*In 2018 was de vraagstelling 'een aanmaning ontvangen'; 'weigering van een automatische incasso'; 'de huur/hypotheek meer dan 10 dagen te laat betaald'.

**Nieuw toegevoegd in 2022.

4.3 Gemiddeld aantal betalingsproblemen

In totaal heeft 42 procent van de respondenten in de afgelopen 12 maanden naar eigen zeggen te maken gehad met 1 of meer van de genoemde betalingsproblemen¹⁰. Onder jongvolwassenen tussen de 18 en 35 jaar is dit percentage veel hoger, namelijk 70 procent. Gemiddeld noemen mensen dan 3,3 betalingsproblemen. Slechts 14 procent van de respondenten heeft maar 1 van de genoemde problemen meegemaakt in de afgelopen 12 maanden. Dit betekent dat een groot deel van de respondenten het afgelopen jaar met meer dan 1 probleem te maken heeft gehad. In 2018 lag het gemiddeld aantal problemen wat lager. Toen hadden mensen gemiddeld 2,8 problemen.

Wanneer we kijken naar de mensen die slechts 1 probleem hebben dan zien we dat dat vooral het geval is bij mensen die aangeven een betalingsherinnering te hebben ontvangen. Alle andere problemen gaan meestal samen met een of meer van de andere problemen. Met andere woorden: de meeste mensen die een van de andere problemen hebben aangekruist, hebben daarnaast nog andere betalingsproblemen.

Tabel 12: Aantal unieke betalingsproblemen (n=308)

	Unieke gebeurtenis (%)	n
Een betalingsherinnering ontvangen*	58	178
Afbetalingsregelingen getroffen	15	46
Weigering van een automatische afschrijving*	3	9
Geen geld meer kunnen opnemen/niet meer kunnen pinnen	6	18
Creditcardschuld van meer dan € 500	12	36
Brieven van incassobureau of deurwaarder ontvangen	1	3
Niet kunnen betalen bij boodschappen doen**	3	8
Voorschot op salaris aangevraagd	1	4
Rekeningen van de huur of hypotheek te laat betaald*	2	6

*In 2018 was de vraagstelling 'een aanmaning ontvangen'; 'weigering van een automatische incasso'; 'de huur/hypotheek meer dan 10 dagen te laat betaald'.

**Nieuw toegevoegd in 2022.

¹⁰ We hebben in deze analyse de categorie 'rekeningen te laat betaald' niet meegenomen.

5. Te laat betaalde rekeningen

In dit hoofdstuk gaan we verder in op een van de meest genoemde betalingsproblemen, namelijk het te laat betalen van rekeningen. We kijken naar welke rekeningen mensen te laat betalen en in hoeverre dit verschilt met voorgaande jaren. Over het algemeen zien we dat meer mensen de rekeningen voor vaste lasten als energie, wonen en water te laat betalen. Mensen proberen overwegend de betalingsachterstanden op te lossen met spaargeld, leningen bij familie of vrienden of het treffen van een betalingsregeling.

5.1 Type rekeningen

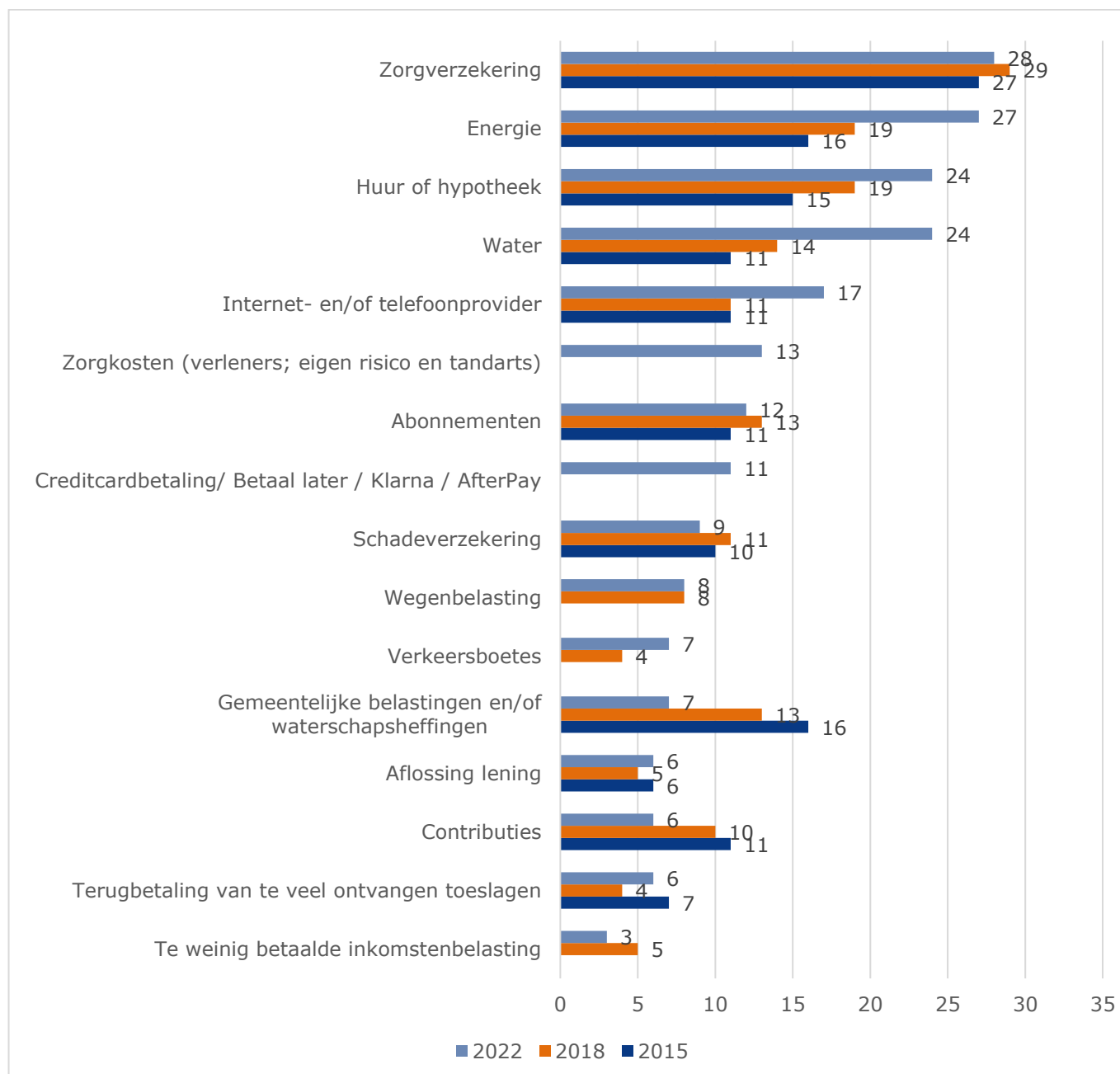
In het afgelopen jaar heeft 30 procent van de respondenten wel eens rekeningen te laat betaald. In totaal zegt 19 procent van de respondenten dat dat soms gebeurde en bij 11 procent gebeurde dat regelmatig. Het percentage dat een rekening te laat heeft betaald in de afgelopen 12 maanden is vergelijkbaar met 2018. We zien wel dat ten opzichte van 2018 een groter aandeel respondenten het afgelopen jaar regelmatig rekeningen te laat betaald heeft.

Tabel 13: Het wel/niet te laat betalen van rekeningen t.o.v. 2018

	2018 %	2022 %
Ja, regelmatig	6	11
Ja, soms	26	19
Nee, nooit	68	70

Figuur 3 geeft een overzicht van het type rekeningen dat respondenten te laat betalen. We vergelijken daarin de uitkomsten van 2022 met de metingen in 2015 en 2018. Net als voorgaande jaren blijven de rekeningen van zorgverzekering, energie en van huur en hypotheek het vaakst liggen. Het afgelopen jaar hebben echter wel meer huishoudens de energierekening, de waterrekening en de huur of hypotheek te laat betaald. Ook zien we een stijging van het aandeel dat rekeningen van water en internet- en telefoonprovider te laat betaalt.

Figuur 3: Rekeningen te laat betaald (meerdere antwoorden mogelijk) (n=670)

5.2 Acties bij achterstanden

Het is de vraag in hoeverre mensen actie ondernemen op het moment dat zij te maken krijgen met een betalingsachterstand. De meeste mensen ondernemen een of meer acties, maar 11 procent van de respondenten zegt niets te doen (tabel 12). De meest voorkomende strategie is dat mensen spaargeld gebruiken (29 procent) om achterstanden in te lopen. Hogere inkomens zetten hiervoor vaker spaargeld in dan lagere inkomens (40 versus 24 procent). Een vijfde van de respondenten geeft aan te lenen bij familie of vrienden. Dit aandeel is ongeveer even groot als het aandeel dat zegt een betalingsregeling te treffen.

Wanneer we kijken naar de voorgaande meting in 2018 dan zien we dat mensen het afgelopen jaar vaker spaargeld hebben gebruikt, geld hebben geleend bij familie/vrienden, een betalingsregeling hebben getroffen, een voorschot hebben gevraagd op salaris/vakantiegeld en geld hebben geleend bij een financiële instantie. Bezuinigen is een strategie die wat minder vaak is ingezet, waarschijnlijk omdat men maar tot op zekere hoogte kan bezuinigen op levensonderhoud.

Tabel 14: Actie betalingsachterstanden (n=670)

	2018 (%)	2022 (%)
Spaargeld gebruikt	21	30
Geld geleend bij familie/vrienden	12	20
Betalingsregeling getroffen	4	20
Bezuinigd	23	17
Rood gestaan	20	17
Voorschot gevraagd op salaris/vakantiegeld	2	14
Geld geleend bij een financiële instantie	4	10
Niets	13	12
Direct betaald	7	-
Creditcard gebruikt om aankopen mee te doen/ op afbetaling gekocht		5
Anders	2	6

5.3 Prioriteiten stellen

In dit onderzoek hebben we respondenten ook gevraagd welke rekeningen voor hen prioriteit hebben op het moment dat ze te weinig geld hebben om alle rekeningen te kunnen betalen. In tabel 13 staat een overzicht van de antwoorden op deze vraag.

Voor het overgrote deel van de respondenten (82 procent) is de hypotheek of huur de belangrijkste rekening om te betalen. Hierna volgen de premie voor de zorgverzekering en de energierekening met respectievelijk 71 en 63 procent.

Tabel 15: Prioriteren van rekeningen op basis van top 3: 'Stel: je hebt te weinig geld om alle rekeningen te betalen. Welke 3 rekeningen zou je dan als eerste betalen?' (n=2.267)

	In top 3 (%)
Huur of hypotheek	82
Zorgverzekering	63
Energie	71
Water	27
Schadeverzekering	14
Internet – telefoon provider (telefoon, internet en televisie)	11
Aflossing lening	6
Zorgverleners	5
Lokale lasten	5
Verkeersboetes	4
Wegenbelasting	4
Abonnementen	2
Te weinig betaalde inkomstenbelasting	2
Terugbetaling van te veel ontvangen toeslagen	2
Contributies	1
Creditcard/ betaal later/ Klarna/ AfterPay	1

*Hier wordt per rekening aangegeven hoe vaak deze in de top 3 is gezet.

6. Hulp bij betalingsproblemen

Hulp zoeken kan een eerste stap zijn naar een oplossing voor financiële problemen of naar het voorkomen van betalingsproblemen. In dit hoofdstuk gaan we kort in op een aantal vormen van hulpverlening en welke respondenten bekend zijn met deze hulp en deze weten te vinden.

6.1 Hulp krijgen bij financiën

Niet alle respondenten met betalingsproblemen ontvangen hulp. Meer dan de helft van de mensen die 1 of meer betalingsproblemen heeft meegemaakt ontvangt geen hulp, 40 procent krijgt wel hulp. Nog eens 5 procent geeft aan *nog* geen hulp te ontvangen. De meeste mensen met betalingsproblemen ontvangen hulp van een vrijwilliger of zitten in een schuldregeling.

Tabel 16: Hulp bij financiële administratie of het oplossen van schulden (n=2.267) (meerdere 'ja' antwoorden mogelijk)

	Wel betalings- problemen (n=951) (%)	Gemiddeld (%) n=2.267 (%)
Nee	55	74
Ja	40	23
- Ja, mijn ouders/familie/vrienden helpen mij	8	4
- Ja, ik doe het samen met mijn partner	5	4
- Ja, ik zit in een schuldregeling	11	5
- Ja, van een vrijwilliger	12	5
- Ja, ik zit in vrijwillig budgetbeheer	9	4
- Ja, ik ga naar een financieel adviseur	5*	3
- Ja, ik maak gebruik van een accountant/boekhouder	3*	2
- Ja, ik ga naar een belastingadviseur/belastinghulp*	2*	1
- (Ja) Ik heb een bewindvoerder**	4*	2
Nog niet	5	3
- Nog niet, maar ik denk erover om met een budgetcoach aan de slag te gaan	1	<1
- Nog niet, maar ik sta op de wachtlijst van schuldhulpverlening	1	<1
- Nog niet, maar ik heb wel hulp nodig**	3	2
-		

*Onderstreept wijkt significant af van het gemiddelde.

**Nieuw toegevoegd in 2022.

***Let op: n < 30 waarnemingen.

Jongvolwassenen en hulp bij betalingsproblemen

Jongvolwassenen tussen de 18 en 35 jaar ontvangen vaker dan gemiddeld hulp. Van de jongvolwassenen met betalingsproblemen ontvangt bijna twee derde een vorm van hulp.

Tabel 17: Hulp bij financiële administratie of het oplossen van schulden bij jongvolwassenen (n=444)

Hulp bij financiën	Wel betalingsproblemen	Geen betalingsproblemen
Nee	28	45
Ja	65	50
Nog niet***	8	6

6.2 Hulp bij schulden

Van de respondenten zegt 13 procent niet te weten bij welke organisaties ze terecht kunnen voor hulp bij persoonlijke problemen zoals schulden. Meer dan de helft (51 procent) weet dit niet, maar denkt de organisaties te kunnen vinden als het nodig is. Ruim een derde (36 procent) weet de organisaties in de omgeving wel te vinden.

Tabel 18: Hulp kunnen vinden bij financiële problemen zoals schulden naar ernst betalingsproblemen (n=2.415)

	Geen betalingsproblemen (%)	Wel betalingsproblemen (%)	Gemiddeld (%)
Ja, ik weet de organisaties in mijn omgeving te vinden	<u>26</u>	<u>49</u>	36
Nee, maar ik kan ze vast vinden als dit nodig is	<u>58</u>	<u>41</u>	51
Nee, ik zou niet weten bij welke organisaties ik terecht kan	<u>16</u>	<u>10</u>	13

*Onderstreept wijkt significant af van het gemiddelde.

Bijlage 1 | Onderzoeksverantwoording

1.1 Doelgroep

- Nederlanders in de leeftijd 18-75 jaar.
- Het gaat om werkenden (in loondienst of als zzp'er), gepensioneerden, uitkeringsgerechtigden en andere niet-werkenden.
- Alleen zelfstandige huishoudens zijn meegenomen.

1.2 Netto steekproef

- 2.267 respondenten.
- De netto steekproef is representatief voor Nederlanders in de leeftijd van 18-75 jaar. Het onderzoek is representatief qua geslacht en leeftijd.
- Respondenten die aangaven zowel (zeer) makkelijk rond te komen én ernstige betalingsproblemen te hebben zijn niet meegenomen (n=82)

1.3 Werving respondenten

Online vragenlijst via panel Dynata (www.dynata.com).

1.4 Veldwerkperiode

Het veldwerk is uitgevoerd van 22 juni tot en met 12 juli 2022.

Bijlage 2 | Achtergrondkenmerken

In tabel 19 worden de achtergrondvariabelen van de respondenten gepresenteerd die een indruk geven van de populatie. In het rapport worden de te verklaren variabelen besproken aan de hand van deze variabelen. Let wel dit betreft de totale steekproef. Het rapport is alleen gebaseerd op de zelfstandige huishoudens (n=2.267). De thuiswonenden zijn uit de steekproef gehaald.

Tabel 19: Achtergrondkenmerken respondenten (n=2.509)

	Totaal (%)		Totaal (%)
Geslacht*		Inkomensniveau**	
Man	49	Laag	32
Vrouw	51	Midden	33
		Hoog	35
Leeftijd		Dagactiviteit	
18 tot 35 jaar	26	Werkend	59
35 tot 45 jaar	18	Gepensioneerd	18
45 tot 55 jaar	18	Uitkeringsgerechtigd	10
55 tot 65 jaar	17		
65 tot 75 jaar	20		
Huishoudtype		Woning	
Alleenstaand	24	Huurwoning	45
Alleenstaande ouder	5	Koopwoning	55
Met partner, zonder kinderen	33		
Met partner, met kinderen	25	Opleidingsniveau	
Met een of meerdere huisgenoten	2	Laag	25
Anders	<1	Middelbaar	47
		Hoog	28

***Let op:** dit zijn andere categorieën dan in 2018 zijn gebruikt, omdat rekening is gehouden met verandering in modaal inkomen. Hierdoor kunnen vergelijkingen met voorgaande jaren niet 1 op 1 gemaakt worden.

- laag inkomen: zonder partner < € 1.500 (was in 2018 1.250); met partner < € 2.500
- midden inkomen: zonder partner € 1.500-€ 2.250 (was in 2018 1.250 – 2.000); met partner € 2.500-€ 4.000
- hoog inkomen: zonder partner > € 2.250 (was in 2018 2.000); met partner > € 4.000

** geslacht: in de vragenlijst is ook de antwoordcategorie 'anders' meegenomen. Dit hebben 5 respondenten geantwoord. Gezien dit lage aantal is deze categorie in de resultaten niet meegenomen.

Tabel 20: Nationale representativiteit (n=2.509)

	Steekproef (%)	CBS (%)
Geslacht		
Man	49	50
Vrouw	51	50
Leeftijd		
18 tot 24 jaar	11	12
25 tot 34 jaar	16	18
35 tot 44 jaar	18	17
45 tot 55 jaar	18	19
55 tot 65 jaar	17	19
65 tot 75 jaar	20	15
Woonsituatie 18 – 30*		
Thuiswonend	43	43
Zelfstandig	57	57

*In de totale steekproef (n=2.509) is de verhouding thuiswonend en zelfstandig wonend binnen de leeftijdsgroep 18 – 30 jaar niet representatief. Op dit kenmerk is gewogen.